

Yazılar:

Amerikan Grafik Tasarım Enstitüsü (AIGA) Öğretim standartları

www.aiga.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

Tasarım eğitimcileri, öğrencilere, diğer eğitimcilere, akademik kurumlara, mesleğe, halka, topluma ve çevreye saygı anlamına gelen değerlere bağlıdır. Bu standartlar, tasarım eğitimcilerinden beklenenlerin tanımlanmasına yardımcı olur ve AIGA üyesi tasarım eğitimcilerini diğerlerinden ayırt eden bir özellik oluşturur. Bu belge güncel olup, süre gelen gelişimi tasarım eğitimcileri topluluğunun tamamının katkılarına bağlıdır.

Tasarım eğitimcilerinin öğrencilere karşı sorumlulukları nelerdir?

1.1 Öğrencileri bu standartlar konusunda eğitmek. Profesyonel davranış tarzı dahil olmak üzere, titizlikle belirlenmiş olan beklentilerin pedagojik değerini açık bir şekilde anlatın. AIGA'nın Meslek Standartları ile Öğretim Standartlarını destekleyin. Öğrencileri bu standartlara göre eğitme sorumluluğunu üstlenin. Öğrencilerden bu standartları desteklemeyen etkinliklere katılmalarını istemek için yetkinizi kullanmayın.

1.2 Çeşitliliğe değer vermek. Her öğrencinin potansiyelini belirleyin ve öğrenciler arası çeşitliliğe değer verip destekleyin,

öğrencileri kendi kültür, din ve cinsiyet kimliklerine ve başkalarının kimliklerine değer vermeye teşvik edin. Onlara dinlemeyi öğretin. Öğrencilerden, başkaları konuşurken onlara karşı itiraz hazırlamayı bir yana bırakmayı isteyin.

1.3 Farklı öğrenim tarzlarını göz önüne almak. Çeşitli bireysel ve işbirliğine dayalı öğrenim deneyimleri geliştirerek öğrencilerin öğrenimini teşvik edin. Bu deneyimler, tasarım sorunlarına farklı yaklaşımlar ve çözümler getirmeyi teşvik eden farklı öğrenim tarzlarını temel almalıdır.

1.4 Kişisel bilgilere saygı duymak. Öğrencilerin kişisel mahremiyet hakkını savunun ve öğrencilerin akademik kayıtları dahil ama bununla sınırlı olmamak kaydıyla kişisel bilgilerinin açıklanmasına engel olun (Amerika Birleşik Devletleri'nde Federal Aile Eğitim Hakları ve Kişisel Mahremiyet Hakkı [Federal Family Educational Rights and Privacy Act – FERPA] gibi hükümet kaynaklı bazı yönetmeliklerle izin verilen açıklamalar bu duruma bir istisna oluşturur).

1.5 Öğrencilerin çıkarlarını desteklemek. Tasarım eğitimcileri bu standartlar dahilinde daima öğrencilerin çıkarlarına en uygun şekilde davranmalıdır.

1.6 Çıkar çatışmalarını açığa çıkarmak. Tasarım eğitimcileri, kişisel çıkarlarla mesleki sorumluluklarının çatışmasına neden olabilecek öğrencilerle bilerek çalışmamalıdır. Bir çatışma söz konusuysa, tasarım eğitimcileri bu çatışma öğrencilere ve bu durumdan etkilenebilecek başkalarına açıkça anlatıldığı takdirde o öğrencilerle çalışmaya devam edebilir.

1.7 Nesnelliğin eleştiri dahilinde sınırlarının bilincinde olmak. Görüş, bilgi ve teamül gibi kategorilerin birbirinden ayırt edilmesine gayret edin. Eleştiriye kendi görüş açınızı ve etik davranış modelinizi sunmak için kullanın. Yorumlarınızı çalışmalara, öğrencilerin sergilediği çalışma alışkanlıklarına ve tasarım çözümlerine ulaşmak için başvurdukları süreçlere odaklayın. Yorumları yapıcı olarak

görülebilecekleri uygun bağlamlar içerisinde sunun.

1.8 Haklara ve mülkiyete saygı göstermek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerinden – akademik kurumları tarafından gerekli görülmediği takdirde – ön kavramlar, sürmekte olan projeler ve bitmiş malzeme üzerindeki haklarını ve mülkiyet haklarını korumakta başarısız olan çalışmalara katılmalarını istememelidir. Tasarım eğitimcileri, sunum veya yayınlama amacıyla öğrencilerden bu tür malzemelerle ilgili kullanım haklarını sınırlı düzeyde ve belli durumlarda devretmelerini isteyebilir. Öğrenciler bir kursa kaydolmadan önce, o kurs veya projeye dahil olabilecek okul dışı kurumlar konusunda bilgilendirilmelidir. Eğitim kurumu dışından kurumların dahil edildiği zorunlu kurslar özellikle göz önüne alınmalıdır.

1.9 Gerekli yerlerde katkı sahiplerine yer vermek. Tasarım eğitimcileri öğrenci veya öğrencilerinin sunulan veya yayınlanan eserleri için gerekli yerlerde katkı sahiplerine yer vermelidir.

1.10 Sağlık ve emniyeti güven altına almak. Tasarım eğitimcileri çalışma ortamı ve ekipmanı açısından öğrencilerin sağlık ve emniyetinin bilincinde olmalı ve onları güven altına almalıdır. Tasarım eğitimcileri duygusal veya zihinsel açıdan yardıma ihtiyacı olan öğrenciler açısından da dikkatli olmalıdır. Eğitimciler, kurumsal öğrenci kaynakları konusunda bilgi sahibi olmalıdır.

1.11 Erişilebilirliği teşvik etmek. Tasarım eğitimcileri her yaştan, her tür kabiliyete ve fiziksel duruma sahip öğrenciler için çalışma mekânlarına ve ekipmanına erişimi, eğitim hizmetlerinin ve malzemelerinin tedarik edilmesini teşvik etmelidir. Tasarım eğitimcileri, konuyla ilgili hükümet düzenlemeleri gereğince (örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde Rehabilitasyon Hakkı, Bölüm 508, §1194.22), engelli öğrencilerin veya başka engellere sahip öğrencilerin dağıtımı elektronik olarak yapılan tüm malzemelere erişmesini sağlamalıdır.

1.12 Staj programları desteklemek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerini, okulda öğrenilen becerileri gerçek projelere uygulayabilmeleri ve tasarım mesleğiyle devamlılık sağlayabilmeleri için staj programlarına başvurmaya teşvik etmelidir. Eğitimciler, staj arayışındaki öğrencilerin bilgi edinip o bilgi temelinde tercih yapması için onları

yönlendirmelidir. Kaliteli staj programlarında öğrencilerin yerinde, profesyonel, etik ve güvenli çalışma ortamlarına yerleştirilmesi, öğrencilerin kişisel öğrenim hedeflerinin göz önüne alınması ve kendilerine danışmanlık yapacak üst düzey tasarımcılar veya sanat yönetmenleriyle doğrudan çalışma imkânının sağlanması gerekir.

Tasarım eğitimcilerinin diğer eğitimcilere karşı sorumlulukları nelerdir?

2.1 İşbirliği yapmak. Tasarım eğitimcileri meslektaşlarının ortak hedeflere erişmesi ve Eğitim Standartlarına uyması için onlara destek olmalıdır. Tasarım eğitimcileri, kurumsal beklentiler temelinde pedagojik yapı ve süreçlerin geliştirilmesine ve idare edilmesine mümkün olduğu kadar katkıda bulunmalıdır.

2.2 Eleştirirken adil davranmak. Tasarım eğitimcileri meslektaşlarının çalışmalarını eleştirirken adil davranmalı, çalışma veya itibarlarını doğrudan veya dolaylı olarak kötülememelidir. İhtilaf durumunda en iyi yöntem, ilgili kişiyle doğrudan görüşmektir. Anlaşmazlıkların saygı çerçevesinde olması ve akademik konularla sınırlı kalması için elinizden geleni yapın.

2.3 Haklara ve mülkiyete saygı göstermek. Tasarım eğitimcileri diğer eğitimcilerin yaratıcı çalışmaları ve fikir mülkiyeti ile ilgili haklarına saygı göstermelidir.

Tasarım eğitimcilerinin akademik kurumlara karşı sorumlulukları nelerdir?

3.1 Politikaları desteklemek. Tasarım eğitimcileri, ait oldukları akademik kurumun politikalarına uygun şekilde davranmalıdır. Eğer eğitimciler politikalarda değişiklik yapmak isterse, ait oldukları kurumun ilgili idari makamlarına başvurmalıdır.

3.2 Kişisel bilgilere saygı göstermelidir. Tasarım eğitimcileri ait oldukları kurumun ve o kurumun diğer üyelerinin kişisel bilgilerine ve yasal faaliyetlerine saygı göstermelidir. Tüm kişisel etkinliklerin ve kamu arşivleri yoluyla erişilebilir olmayan bilgilerin dikkatli kullanımı buna dahildir, ama yasadışı faaliyetlerin keşfi buna dahil değildir.

3.3 Güncel ve uygun müfredatları desteklemek. Tasarım eğitimcileri verilen diplomalara, akreditasyon kurumlarına ve kendi akademik kurumlarının amaçlarına uygun, güncel ve geniş kapsamlı müfredatların gelişim ve uygulamasını desteklemelidir.

3.4 Makul yeterlilik düzeyleri talep etmek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerinden, verilen diplomaya ve akademik kurumlarının amaçlarına uygun, makul yeterlilik düzeylerine ulaşmalarını talep etmelidir.

3.5 Farklı değerlendirme stratejilerine başvurmak. Tasarım eğitimcileri öğrencilerin öğrenim sonuçlarının değerlendirilmesi ve kaliteli öğrenim ortamlarının sürdürülmesi için bir dizi değerlendirme stratejisinin gelişimini ve/veya uygulanmasını desteklemelidir.

3.6 Şeffaflığı teşvik etmek. Tasarım eğitimcileri kurumlarına öğrenci kabul etmek veya öğretim üyelerini işe almak veya tanıtım amaçlarıyla bilerek yanlış veya yanıltıcı bilgiler vermemelidir.

Tasarım eğitimcilerinin mesleğe karşı sorumlulukları nelerdir?

4.1 Mesleğin standartlarına uymak. Tasarım eğitimcileri AIGA Meslek Standartları’nın beklentilerine uymalıdır. AIGA Eğitim Standartları’nın yanı sıra, öğrencilere bu standartların da öğretilmesi gereklidir. Öğrencilerin geleceğin profesyonel tasarımcıları olacağını unutmayın.

4.2 Yeterlilik talep etmek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerinin piyasanın ve mesleğin beklentilerine ve verilen diplomaya ve akademik kurumun amaçlarına uygun, makul bir yeterlilik düzeyine ulaşmalarını talep etmelidir.

4.3 Spekülatif çalışmalardan kaçınmak. Tasarım eğitimcileri, ücret, telif hakkı, maaş veya başka tazminat taahhüdü olmadan bir müşteriye (müşteri bir hayır derneği veya kâr gütmeyen bir kuruluş olmadığı takdirde) tasarım hizmetleri sunmanın risklerini anlamaları için öğrencilerine rehberlik etmelidir. Profesyonel tasarımcılar, spekülatif sayılan bu tür etkinliklerden kaçınır. Yarışmalar da, sadece bir tasarım kabul edildiği veya kullanıldığı zaman ücreti verildiği takdirde spekülatif çalışma sayılır. Gelecekte beraber çalışma taahhüdü veya portföy oluşturma fırsatı karşılığında yapılan çalışmalar da bu kategoriye dahil sayılır. Öğrenci/müşteri projeleri stratejik tasarım yöntemlerini desteklemeli ve istenilen sonucun elde edilmesi için öğrencilerle müşteriler arasında etkileşim içermelidir.

4.4 Hayır amaçlı çalışmaları teşvik etmek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerinin hayır derneği olan veya kâr gütmeyen kurumların projelerine katılımını desteklemelidir. Hayır amaçlı

sayılan bu tür çalışmalardan herhangi bir ücret veya başka karşılık beklenmez.

4.5 Fikri mülkiyet haklarına saygı göstermek. Tasarım eğitimcileri başka bireylerin veya toplulukların fikri mülkiyet haklarını bilerek ihlal etmemelidir. Bu amaçla kimseye talimat vermemeli ve kimseden talimat almamalıdır. Öğrencilerine *creative commons* lisanslarına saygı göstermeyi ve sınıf ödevi veya başka tür yaratıcı çalışmalarda başkalarına ait dijital veya fikri mülkiyetten yararlanırken izin istemeyi öğretmelidir.

Tasarım eğitimcilerinin halka karşı sorumlulukları nelerdir?

5.1 Sağlık ve emniyeti güven altına almak. Tasarım eğitimcileri güvenlikle ilgili tüm yasal düzenlemelere uymalı ve çalıştığı veya içinde yaşadığı yerel veya küresel toplumun herhangi bir kesiminin sağlık veya emniyetini kasıtlı olarak veya ihmalkârlık sonucu hiçe sayan herhangi bir şeyi bilerek veya yanlışlıkla yapmamalıdır. Tasarım eğitimcileri öğrencilerine de bu şekilde davranmayı öğretmelidir.

5.2 Gerçeğe ve şeffaflığa dayalı iletişim kurmak. Tasarım eğitimcileri tüm iletişim şekillerinde bilgiyi açık ve şeffaf bir şekilde sunmak için çaba göstermeli ve bilerek kamuoyunu yanlış bilgilendiren hatalı veya yanıltıcı bilgiler sunmaktan kaçınmalıdır. Tasarım eğitimcileri öğrencilerine de bu şekilde davranmayı öğretmelidir.

5.3 Çeşitliliğe değer vermek. Tasarım eğitimcileri hedef kitlenin tamamının haysiyetine saygı göstermeli, yani insanları veya toplulukları olumsuz veya aşağılayıcı bir şekilde tasvir etmekten veya genellemeye tabi tutmaktan kaçınmalı ve öğrencilerine de aynı şekilde davranmayı öğretmelidir. Tasarım eğitimcileri kültürel değer ve inançlar konusunda hassas davranmaya gayret göstermeli, öğrencilerin de bu eşsiz farklılıkları anlamaya, onlara saygı ve değer vermeye teşvik etmelidir.

Tasarım eğitimcilerinin topluma ve çevreye karşı sorumlulukları nelerdir?

6.1 Sonuçları göz önüne almak. Tasarım eğitimcileri, kendilerinin veya öğrencilerin tasarım alanında vereceği kararların toplum, çevre ve gelecek nesiller üzerindeki amaçlanan veya amaçlanmayan olası sonuçlarını göz önüne alarak o kararların uygulanmasında sorumluluk üstlenmelidir.

6.2 Serbest konuşma özgürlüğünü desteklemek.

Tasarım eğitimcileri, eğitim alanındaki rollerini göz önüne alarak serbest konuşma, toplanma özgürlüğü ve fikir alışverişine erişim ilkelerini anlamak ve bu ilkelere destek vermek için gayret göstermeli ve buna göre davranmalıdır.

6.3 Toplumsal eşitliği desteklemek. Tasarım eğitimcileri başkalarının insan haklarını ihlal eden etkinlik veya projelere bilerek katılmamalı, öğrencilere bu ilkeye etik olarak adanmayı öğretmelidir.

6.4 Kültürel canlılığı desteklemek. Tasarım eğitimcileri insan toplumlarının, farklılıkları sayesinde dirençli olduğunu kabul etmeli, farklı kültürlere destek vermeli ve onları teşvik etmelidir. Tasarım eğitimcileri öğrencileri kültürel açıdan anlamlı tasarımlar ve mesajlar yaratmaya, toplumların kimliklerini sergilemesine, geleneklerini muhafaza edip geliştirmesine ve inanç ve değer sistemleri geliştirmesine saygı göstermeye teşvik etmelidir.

6.5 Doğal kaynakları korumak.

Tasarım eğitimcileri çalışmalarda, sınıf ödevlerinde ve eğitim sırasında doğal malzemelerin, enerji kaynaklarının ve hayvan kaynaklarının sorumlu yönetimini teşvik etmelidir. Buna atıkları asgariye indirme amacı taşıyan yöntemlerin öğretilmesi dahildir.

6.6 Tedarik zincirini göz önüne almak. Tasarım eğitimcileri imalatçı veya tedarikçilerin ürün ve hizmetlerini değerlendirirken tedarik zincirinin tamamına değer veren yöntemler kullanmaya ve öğretmeye gayret etmelidir. Tasarım eğitimcileri sürekli olarak sürdürülebilirlik gösteren tedarikçilerle çalışmaya gayret etmelidir.

6.7 Ekonomik şartlara destek olmak. Tasarım eğitimcileri sağlıklı işletme değerlerine ve verimlilik, rekabet üstünlüğü, kârlılık, satışta artış ve marka değeri dahil olmak üzere sürdürülebilir çözümlerin yararlarına destek veren tasarım yöntemlerini teşvik etmelidir.

6.8 Bilgi paylaşımını teşvik etmek. Tasarım eğitimcileri, sürdürülebilir uygulamaları destekleyen ürün veya hizmet sistemleri geliştirmek amacıyla meslektaşları, öğrencileri, müşterileri, tedarikçileri ve kullanıcıları arasında açık iletişim ve bilgi paylaşımını teşvik etmelidir.

6.9 Ekoloji ve etik alanında bilgili olmayı teşvik etmek. Tasarım eğitimcileri öğrencilerin tasarladıkları ürün, hizmet ve sistemlerde çevre ve etik ilkelerini belirleme, anlama, yorumlama ve aktarma becerilerini teşvik etmekte sorumluluk üstlenmelidir. ●

Stil envanteri

Michael Bierut

designobserver.com

Çeviri: **Leyla Tonguç Basmacı**

Stil = Öğrenme. Bir tasarım okulundaki ilk ödevinizi yapıyorsunuz. Sorun çözümü hakkında her şeyi biliyorsunuz veya bildiğinizi sanıyorsunuz. İletişim hakkında her şeyi biliyorsunuz veya bildiğinizi sanıyorsunuz. Kompozisyon, beyaz boşluk ve karakter aralığı konularını da biliyorsunuz. Ama bunlar yeterli değil. Bütün bu konuların göz önüne alınmış olmasına rağmen hâlâ alınması gereken kararlar var, ama olağanüstü derecede keyfi gibi görünüyorlar. Hangi yazı karakterini kullanmalı? Hangi rengi? Verdiği mesaj nedir veya nasıl işlediği bir yana, neye benzemeli? Bu tür kararlar keyfi olabilir, ama etkileri de çok geniş kapsamlıdır. Nasıl karar vermeli ki? Beğenilen bir şey taklit edilebilir mi? (İntihal sayılır mı?) Başka kimsenin yapmadığı bir şey mi yapılır? (Böyle bir şey mümkün mü?) O beyaz kâğıt çok ezici bir his yaratır. İnsan seçimini yapar, sonra da sonucuna bakar. Bu, stilin gücü konusunda ilk derstir.

Stil = Kader. Ben öğrenciyken stil konusu hiç konuşulmazdı. Gerçek stilin – göğüsler veya sakal bıyık gibi – zamanı gelince kendiliğinden ortaya çıkacağı düşünülürdü. Stil oluşturun diye uğraşmak süreci aksatabilir ve hakiki olmayan bir şeyin ortaya çıkmasına neden olabilirdi. Ne kadar müthiş bir vaatti bu: hepimizin içinde eşsiz bir ses var, ama ancak sabırla ve pratik yaparak ortaya çıkacak. Gücünü kullan, Luke. Kullan veya kullanma, ama deneme yapmak yok.

Stil = Dürtü. Stil nereden gelir? Başka bir deyişle, insanlar yaptıklarını neden yaparlar? Doğaları gereği mi, yoksa aldıkları eğitimden mi? Ardında serbest irade mi vardır, yoksa niyet mi? Tasarım sürecine bakışımızın ne kadarı doğrudan temel beyin fonksiyonlarımıza bağlıdır? Tasarımcıların elinden başka türlü süzülmez.

Stil = İdeoloji. Tasarımla ilgili bazı kararların, özellikle de stille bağlantılı olanların bilinçaltından kaynaklanması bazılarıımıza sinir bozucu gelebilir. “Bilmem, benim böyle hoşuma gitti” demek öğretmenler, patronlar, müşteriler ve tasarım yarışmalarının jürieleri açısından işe yaramayabilir. Stili inkâr edenlerin post-

rasyonalizasyon süreci de böyle ortaya çıkar. Stil bilinçaltı ise, ideoloji de üst benliktir.

Stil = Alışkanlık. Barack Obama siyasi kariyerinin başında, daha önemli şeylere odaklanabilmek için sadece lacivert, siyah ve gri giyinmeye karar verdi. William James de 1877’de şöyle demiştir: “Gündelik hayatımızın birçok ayrıntısını otomatığe alıp çaba göstermeyi bırakırsak zihnimizin üst düzey yetenekleri de kendi işlerini yürütmek için serbest kalacaktır.”

Stil = Üniforma. Charles Baudelaire: “Burjuvalar gibi giyinin, devrimciler gibi düşünün.”

Stil = Lakap. Hatırlanması çok kolay bir denklem olan “Stil = Osuruk”, Stefan Sagmeister’e aittir. Ancak Sagmeister daha sonra buna artık inanmadığını, stilin uygun şekilde kullanımının iletişime yararı olabileceğini söylemiştir.

Stil = Destek. Bütün büyük tasarımcılar, hangi nedenle olursa olsun özgün düşünce üretmeleri mümkün olmadığı zaman yine de çözüm sağlayan olağan bir tarza sahiptir. Bu olağan tarz düzenli olarak kullanıldığı zaman o tasarımcıların kendilerine özgü kişisel stilleriyle bağdaştırılır. Olağan tarzınızdan çekinmeyin, ama onu bulmak için de uğraşmayın. İhtiyacınız olduğu zaman böyle bir güvenlik ağınız olduğunu bilin. Bunu bilmek, ona ihtiyacınız olmamasını sağlayabilir.

Stil = Asimilasyon. Bize özgünlüğe önem vermek ve her tür tasarım çözümünün başlıca amacının farklılaşma olduğunu varsaymak öğretilir. Eğer bir kalabalığın içinde öne çıkmanın evrensel bir hedef olduğunu sanıyorsanız, çevrenize bir bakının. Hawaii yerlilerinin eteğini veya silindir şapka giymiş pek kimse göremezsiniz. Tam tersine, herkes ortama uymaya çalışır. Bazı zor tasarım projeleri de aynı gereksinimlere sahiptir. Eğer makarna sosu için ambalaj yapacaksanız, şampuan şişesini

andıran bir ambalajla rafta öne çıkmasını sağlayabilirsiniz. Ama makarna reyonundaki insanlar şampuan değil, makarna sosu isterler. Makarna sosunun makarna sosu gibi görünmesini sağlayan şey, stil alanında kavranması ve hâkim olunması gereken yüzlerce küçük ipucunun bileşiminden oluşur. Ortama nasıl uymanız gerektiğini anladıktan sonra öne çıkmak için nelerin lazım olduğuna da karar verebilirsiniz.

Stil = Ezeli düşman. Paul Rand çağdaşı olan grafik tasarımcıları hemen hiçbir zaman konu etmemiş, hatta onlardan hiç söz bile etmemiştir: onun kahramanları genelde Avrupalı ve tanınmamıştı, hatta tercihen artık hayatta değildi. Ancak *Design, Form and Chaos*’da [*Tasarım, Biçim ve Kaos*] bazı çağdaşlarının stillerini tasvir ettiği zaman onu neredeyse dişlerini gıcırdatarak, bir dizi sıfatı neredeyse tükürürcesine sıralarken hayal edebiliriz: “kargacık burgacık işaretler, pikseller, karalamalar; arka fonu kahverengi veya kıvıllı kahverengi olan sıradan ahşap baskılar; anlaşılmaz, gülünç bir tipografi; şeftali, bezelye yeşili ve lavanta renkleri; tonlarca beyaz boşlukla çevrili küçücük renkli fotoğraflar.» Öte yandan, tasarım eğitimi almaya başladığım ilk yıl, yani 1975’te Rand’ın çalışmalarını ilk gördüğümde naif ve demode görüldüğünü düşündüğümü hatırlıyorum.

Stil = Engel. Philip Glass: “Kendi sesinizi bulma konusunun hepiniz için bir endişe kaynağı olduğunu biliyorum. Kendi sesinizi bulacaksınız. 30 yaşınıza basana kadar bulursunuz. Ama asıl mesele o değil. Asıl mesele, kendi sesinizden kurtulmaktır.”

Stil = İsyan. Nasıl mı başkaldırabilirsiniz? Sağ elinizi kullanıyorsanız, sol elinizle çizim yapın. Yapılacak en akla yatkın, en pratik yolu seçin ve tam tersini yapın. Gelişigüzel bir renk seçin. En nefret ettiğiniz yazı karakterini

kullanmaya kendinizi zorlayın. Daha önce hiç karşılaşmadığınız bir sorunla yüzleşin. Oyun tahtasını ters çevirin ve piyonlar nereye düşerse ona göre yeni kurallar belirleyin.

Stil = Öz. Oscar Wilde: “Görünüşe aldanmamayı başaranlar bir tek sığ insanlardır.”

Stil = Grup düşüncesi. Herkes yapıyorsa ben neden yapamıyorum? Zamanın ruhuna karşı koymak zordur – özellikle de zamanın ruhu değil de sırf bugünlerde her şeyin görünmesi gerektiği gibi görünüyorsa...

Stil = İnkâr. Tanımlanabilir bir stili olan tasarımcılar, tanımlanabilir bir stilimin olduğunu düşünmek hoşuma gitmiyor der. Belli bir çalışma şekli o kadar rahat hale gelebilir ki küçük değişiklikler bile abartılı gelebilir. Şaşırtıcı bir şekilde, tasarımcılar her şeyin birbirine benzediğini, aynı motiflerin tekrar tekrar kullanıldığını fark etmez. Psikiyatri alanının tamamının amacı, gündelik hayatın bu sorununu ele almaktır. Profesyonel yardıma ihtiyacınız olduğunu hangi aşamada fark edersiniz?

Stil = Marka. Emily Dickenson’ın şiirlerini sırf kullanılan noktalamadan tanıyabilirsiniz. “Adli dilbilim” adı verilen bir meslek dalı vardır; bu alanın uzmanları Shakespeare’in bir sonesinin gerçekliğini onaylayabilir veya bir fidye mesajından bir suçlunun profilini elde edebilirler. Siz arkanızda nasıl kanıtlar bırakıyorsunuz?

Stil = Narsizm. Yani kendi el yazınıza aşık olmak.

Stil = Kamufraj. Planlamacı Andres Duany, Yeni Şehirciliğin rahatlatıcı stilinin – verandalar, kazıklı çitler – radikal planlama fikirlerini – arabasız mekânlar, küçücük avlular – sunmak için başvurulmuş, nostalji yüklü bir Truva Atı’ndan başka bir şey değildir, demiştir. Mary Poppins de, “Bir kaşık toz şeker, ilacı yutmaya yarar,” demiştir.

Stil = Profesyonellik. Eero Saarinen’in sloganı, “Her işe ayrı bir stil” idi. Havayolu ulaşımı, otomotiv mühendisliği ve uluslararası diplomasi birbirlerinden ne kadar farklıysa, Saarinen’in TWA Terminali tasarımı, General Motors Technical Center tasarımı ve Londra’daki ABD elçiliği tasarımı o derece birbirinden farklıydı. Sadelik yanlıları ona şüpheyile bakardı, ama son derece başarılıydı ve *Time* dergisinin kapağında yer aldı. Erken yaştaki ölümünden sonra eserlerinin modası geçer gibi oldu, ama TWA Terminali günümüzde herkes tarafından çok beğenilir.

Stil = Fahişelik. Dünyanın en eski mesleği/profesyonelliği. Bugün müşterim kim olmamı ister? Philip

Tanımlanabilir bir stili olan tasarımcılar, tanımlanabilir bir stilimin olduğunu düşünmek hoşuma gitmiyor der. Belli bir çalışma şekli o kadar rahat hale gelebilir ki küçük değişiklikler bile abartılı gelebilir.

Johnson, olası eleştirileri öngörerek “Ben bir fahişeyim” derdi.

Stil = Saygı gösterisi.

Onuruna davet düzenlenen kişiye uygun davetiye. Papyonlarıyla ün salan Mimarlık Fakültesi Dekanı Jay Chatterjee için verilen bir partide misafirlerden papyon takmaları rica edilmişti.

Stil = Başka kişiliklere bürünme. John Baskerville, William Morris, Alvin Lustig veya Robert Brownjohn’un sesine araç olmaya çalışmak şaşırtıcı derecede zevkli olabilir. Ama zevkli olduğu kadar bağımlılık da yaratabilir. Musee de Beaux Arts’da büyük bir ustanın tablosunu taklit eden resim öğrencileri gibi, Hunter S. Thompson da bir defasında F. Scott Fitzgerald’ın *The Great Gatsby* eserinin tamamını yeniden yazmış, çünkü bir başyapıt yazmanın nasıl bir şey olduğunu hissetmek istiyormuş.

Stil = Keyif almak. En boş haliyle bile, stil büyük keyif verir. Ben 100 yıl önce bir banka olarak inşa edilmiş bir binada çalışıyorum. Bodrum katında yan yana iki tane kasa var. Bu iki kasanın Remington & Sterling Şirketi tarafından üretilmiş, pirinç ve çelikten birer devasa kapısı var ve bir camın ardında, içindeki mekanizma görünüyor. Her iki kapı girift, zarif, coşkulu, tamamıyla dekoratif amaçlı el işi işlemlerle kaplı, ama bu işlemleri kimse görmez, çünkü hepsi iç yüzeyde yer alıyor. Ama asıl şaşırtıcı olan şey o değil. Asıl şaşırtıcı olan, kapılardaki desenlerin birbirinden biraz farklı olması. Bir tanesi meşe yapraklarıyla, diğeri akçağaç yapraklarıyla süslenmiş. Sanki 1912 yılında bir zanaatkâr şöyle demiş: Beşinci Cadde, 204 numaradaki bu iki kapı yan yana iyi duruyor mu? En iyisi onları biraz farklı yapayım. Tabii ki o kasa kapılarının üzerinde süsleme olmasaydı da olurdu. Zaten bu ayrıcalığı daha özel kılan da o.

Stil = Stil. ●

Bu deneme, Julia Hoffmann ile Joe Marianek tarafından 2013 Görsel Sanatlar Bölümü Kütüphanesi ve o yıl mezun olan öğrencilerin en iyi çalışmalarını içeren bir kitap için sipariş edilmiştir.

Hayat matbaası

Milli Reasürans'taki “Lokman:” sergisi Lokman Şahin'in ofisini dev bir hatıra-insanlık matbaasına dönüştürüyor

Evrin Altuğ
Cumhuriyet Gazetesi
17 Ekim 2012

Mas Matbaa'nın kurucusu Lokman Şahin'in galeriye transfer edilen ofisi, sanat eserleriyle, canlılarla, obje ve metinlerle iç içe. Sergi; bitkileri, masaj koltuğu, çeşitli kitap ve görselleri, davulu, ışın kılıcıyla, hatta papağanı ve Japon balıklarıyla Şahin'in hayatını ortaya koyuyor.

Amelie Edgü idaresindeki Milli Reasürans Sanat Galerisi'nde 3 Kasım'a kadar sürecek “Lokman:” sergisi, Mas Matbaa kurucusu **Lokman Şahin**'in kişiliği ve mesleğini tüm çıplaklığı ile ortaya koyarken etkinlik bu kez küratör şapkasıyla karşımıza çıkan grafik tasarımcı **Bülent Erkmen**'in imzasını taşıyor.

Sergi; bitkileri, masaj koltuğu, envai çeşit kitap ve görselleri, davulu, ışın kılıcı ve istakalarıyla, hatta papağan Ahmet Ziya Bey'i ve irikıyım Japon balıklarıyla, Lokman Şahin'in evleşmiş ofisini gözler önüne seriyor.

Küratör, tasarımcı Erkmen etkinliği, “**matbaa**” odaklı bir çalışma çevresinde yaratılan çok katmanlı bir “dünya”nın, gerçek

malzemeleriyle, bu dünyanın benzerinin sergi mekânına kurulması ile tarif ediyor. Serginin “özne”si Şahin ise tüm birikiminin izleyiciyle sağlığında buluşturulmuş olmasını şu sözlerle yorumluyor:

“Karacaahmet Mezarlığı’nın en büyük mezar taşlarından birinde, orada yatan kişinin – ola ki tanımazlar diye – hayır işlerinin yanı sıra, nasıl bir sanayici olduğu, hangi tesisleri kurduğu uzun uzun anlatılıyor. Benim önerimse fazla orijinal değil. Zaten yapılmakta olanın, biraz daha erken ve biraz daha ayrıntılı olmasını istiyorum, hepsi bu.”

Erkmen, dev bir hatıra-insanlık matbaasına dönüşen galeride yarattığı bu kimlik “**cangıl**”ı üzerinden bize bir nevi “**bio-grafi**” sunarken nesneler arasında oluşan bu karmaşık ve organik tortunun getirdiği tecrübeyi şöyle dillendiriyor: **“Etkilenme, etkileme, peşine düşme, araştırma, dağıtma ve toplama, yok etme ve üretme. Bakınca görünenler bunlar. Bir otopsi, bir teşhir...”**

Lokman Şahin'in galeriye transfer edilen evleşmiş ofisi, sanat eserleriyle, canlılarla, obje ve metinlerle iç içe. Bunların,

kendisinin “ **dengeli beslenme**” kaynakları olup olmadığını soruyoruz. Anlatıyor: **“Bir ömür boyunca günümün büyük bölümünü işyerinde geçirdim. Konuklarımı çoğu kez burada ağırladım. Yemek pişirmeyi ve çiçek bakımını da burada öğrendim. Bu süreçte ofisim ‘evleşti’. Ofiste kaldığım gecelerde papağanımın uyku zamanlarını bana göre ayarlayarak ona şarkı söylemeyi öğrettim. Ama merhum papağanım benden öğrendiği için, ‘penceresi cam cama’yı her zaman detone söyledi. Böyle bir beslenmenin dengeli ya da dengesiz olduğunu nasıl bilebilirim?”**

Öte yandan Şahin’e, sergideki bunca yaşam kaynağına tutunuyor olmasının altında, hayatta tükettikleri ve hayatın kendisinde tükettiklerinin zararını tazmin etme niyetinin yatıp yatmadığını soruyoruz. Bizi şöyle yanıtlıyor: **“Küçükken arkadaşlarımla kendi yaptıklarımız dışında oyuncağım olmadı. Adı ‘Çocuk Ansiklopedisi’ olan tek ciltlik resimli bir kitap almıştım, pahalı olduğu için iade etmek zorunda kaldım. ‘İki Çocuğun Devr-i Âlemi’ adlı**

kitapta da böyle oldu. İkisini de kırkımdan sonra edindim ve sanırım sergide yer alıyorlar. İlk kütüphanemi 12 Mart, ikincisini 12 Eylül askerleri yok etti. Büyüyünce kendime cömert davrandım oyuncak konusunda. Büyük bir açgözlülükle papağan da, balık da aldım. Tazmin ya da tatmin; sanırım altında bunlar yatar.”

Sergiye eşlik eden ve tasarımı yine Erkmen’in imzasını taşıyan, yalnızca bin adet basılmış kitapta ise Şahin’in paylaştığı hayati anekdotlar, matbaadan ayrıntılarla resmi geçit yapıyor. ●

YAZILAR

*Grafikerler Meslek Kuruluşu
Derneği adına sahibi
Umut Sütüak
Tasarım
Bülent Erkmen
Sorumlu Yayın Yönetmeni ve
Tasarım Devamlılığı
Osman Tülü
Katkıda Bulunanlar:
İlhan Bilge, Ömer Durmaz
Grafik Uygulama: Tipograf
Baskı: A4 Ofset
Ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz.
Tüm hakları saklıdır.*

Grafikerler Meslek Kuruluşu Derneği
Ortaklar Caddesi, Bahçeler Sokağı 17/4
Mecidiyeköy 34394 İstanbul
Tel: (0212) 267 27 58
Faks: (0212) 267 27 59
info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr

